

ФОРМУВАННЯ СТАТИСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ КРАЇНИ

Аксьонова І.В.
доцент кафедри статистики
та економічного прогнозування
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

У сучасних умовах господарювання, які супроводжуються посиленням кризових явищ в економіці, розвиток регіонів країни значною мірою залежить від своєчасного виявлення та попередження загроз, а отже, від забезпечення високого рівня безпеки. Питання забезпечення конкурентоспроможного та сталого розвитку регіонів пов'язані з оцінкою усіх видів безпеки, серед яких важлива роль відводиться фінансовій безпеці, оскільки вона є основою стратегічних перетворень в цілому. Серед проблем теоретико-методичного забезпечення фінансової безпеки регіонів передусім можна назвати відсутність єдиної точки зору щодо визначення складових фінансової безпеки та методик їх статистико-економічної оцінки, непевність у визначенні складу індикаторів фінансової безпеки, їх градації та інтерпретації.

Як вважають дослідники з питань аналізу фінансової безпеки регіону [1-3], її доцільно розглядати через структурні складові, до яких відносять бюджетно-податкову, грошово-кредитну, валютно-банківську, фондову, страхову, інвестиційну, бюджетну.

Узагальнення складових фінансової безпеки знайшло своє відображення й у Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України [4,5], згідно якої доцільно проводити статистичний аналіз рівнів безпеки за регіонами країни та порівнювати їх значення із критеріальними, що також наводяться у вказаній Методиці. Згідно неї, під фінансовою безпекою розуміють такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Фінансова безпека, у свою чергу, містить такі складові [4,5]:

бюджетна безпека - це стан забезпечення платоспроможності країни та її регіонів з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів;

валютна безпека - це такий стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в регіони країни іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках;

грошово-кредитна безпека - це такий стан грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів та таким рівнем інфляції, що забезпечує економічне зростання та підвищення реальних доходів населення;

боргова безпека - це такий рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи;

безпека страхового ринку - це такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дав би їм змогу в разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування;

безпека фондового ринку - це оптимальний обсяг капіталізації ринку (з огляду на представлені на ньому цінні папери, їх структуру та рівень ліквідності), здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, посередників (брокерів), консультантів, реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів та країни в цілому;

банківська безпека - це рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни та захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов її функціонування;

Як вважає автор [1], з позиції саме регіонального розвитку доцільно розглядати ті складові фінансової безпеки, які безпосередньо створюють базис і дають можливість кількісної і якісної статистичної оцінки їх розвитку та задоволення потреб і фінансової захищеності усіх суб'єктів регіону. З цієї позиції, автор [1] вважає за доцільне розглядати на рівні регіону наступні складові фінансової безпеки: бюджетну, податкову, інвестиційну, інноваційну, грошово-кредитну, фінансову безпеку суб'єктів господарювання, фінансову безпеку населення і сфери страхування.

Кожна із наведених складових фінансової безпеки характеризується низкою економіко-статистичних показників.

Отже, формування статистичного забезпечення оцінки фінансової безпеки регіонів та країни в цілому передбачає розробку інформаційно-аналітичного та методичного забезпечення.

Формування інформаційно-аналітичного забезпечення базується на відборі множини (переліку) індикаторів за складовими фінансової безпеки. Цей відбір здійснюється за принципами репрезентативності, тобто включення найбільш суттєвих показників, що впливають на рівень фінансової безпеки регіонів та країни в цілому, достовірності, тобто адекватно відображають стан кожної складової безпеки та інформаційної доступності, тобто використання офіційних статистичних даних та публічних експертних оцінок.

Формування переліку індикаторів здійснюється на основі відбору показників, які найбільш повно характеризують кожну складову фінансової безпеки. Узагальнивши різноманітні підходи [2,5] щодо оцінки фінансової безпеки, структурні складові цього поняття можна представити у вигляді рис. 1, на якому наведені складові безпеки, показники, що їх характеризують та вагові

коефіцієнти для розрахунку інтегрального індексу фінансової безпеки.

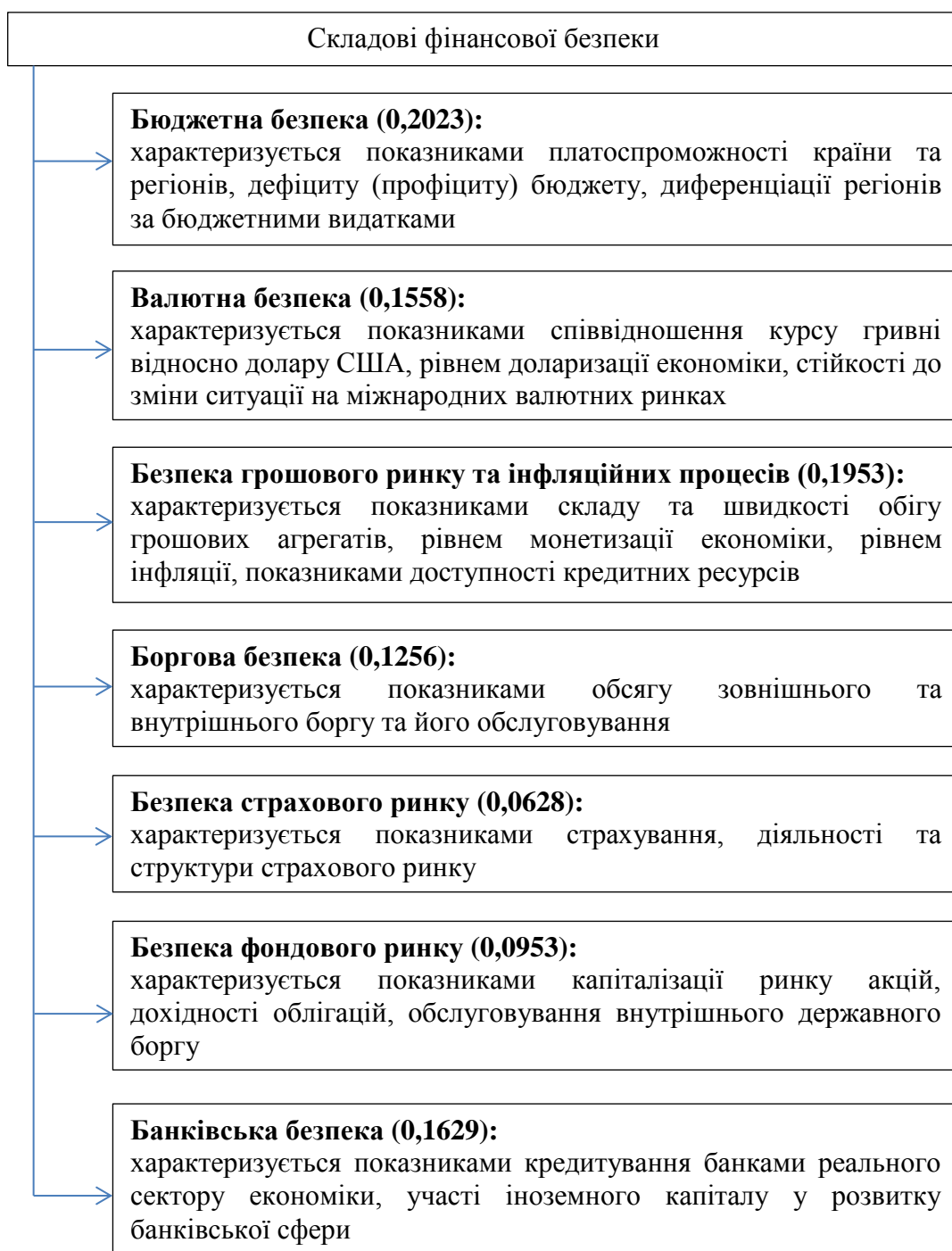

Рис. 1. Структурні складові фінансової безпеки та їх вагові коефіцієнти згідно [4]

Як видно з рис.1, складові фінансової безпеки на макро- та мезорівнях характеризуються низкою індикаторів. Оскільки перелік індикаторів достатньо великий, то з метою найбільш репрезентативного представлення складової фінансової безпеки та подальшого розрахунку інтегрального показника доцільно будувати кореляційну матрицю і відбирати найбільш значущі показники відповідно до значення коефіцієнта кореляції.

При формуванні інформаційної бази для дослідження фінансової безпеки використовуються наступні джерела інформації: статистична звітність, банківська звітність, статистичні бюлетені, експрес-випуски, дані Державної служби статистики України, Національного банку, Міністерства фінансів, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Міжнародного валютного фонду.

Формування методичного забезпечення для оцінки фінансової безпеки регіонів країни передбачає відбір найбільш доцільних для цієї мети методів. Серед них виділяються методи побудови інтегрального показника фінансової безпеки, кореляційного аналізу, кластеризації регіонів за показниками фінансової безпеки.

Структурні економічні зрушення, що відбуваються в країні, регіональна нерівномірність розвитку потребують розробки та постійного вдосконалення методологічних аспектів фінансової безпеки регіонів не тільки з боку використання економіко-статистичних моделей оцінки та прогнозування стану безпеки, а й з боку врахування системи загроз, характерних для конкретної території. Для цього необхідно здійснення відповідного моніторингу на підставі сформованої системи індикаторів фінансової безпеки. Отже, формування інформаційно-аналітичного та методичного забезпечення оцінки фінансової безпеки є важливим етапом процесу управління фінансово-кредитною сферою регіонів та країни на основі системного підходу.

Література:

1. Виклюк М. І. Структура фінансової безпеки регіону та характеристика її складових. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1485>.
2. Коваленко О.Ю. Аналіз та оцінка рівня фінансової безпеки України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/paukraci/economy/2010/133-120-9.pdf>.
3. Копілов В. А. Методологічні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки держави [Текст] / В. А. Копілов, Т. І. Єфіменко // Стратегічна панорама. – 2007. – № 3. – С. 38–46.
4. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.
5. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm